

Az új erdőtörvény és végrehajtási rendeletei

Kiss János – Lapos Tamás – Dr. Nagy Dániel

FVM Természeti Erőforrások Főosztály

1.1 Miért kellett az új erdőtörvény?

A közelmúltban hatályát veszített erdőtörvény (1996. évi LIV. tv az erdőről és az erdő védelméről) előkészítésekor még javában folyt a kárpótlás és vagyonnevesítés, így a törvény megalkotása óta napjainkra az erdőgazdálkodók száma több mint tízszeresére, az erdőtulajdonosok száma több százszorosára emelkedett. Az akkori bizonytalan tulajdonosi-erdőgazdálkodói viszonyok mára rendeződtek, kialakult egy szakmailag felkészült, hosszútávon gondolkodó magánerdő-gazdálkodói réteg.

2007-ben megszűnt az erdőfenntartási járulék jogintézménye, amely az erre épülő erdőfelújítási előírások újragondolását és az erdészeti szankciórendszer átalakítását is szükségessé tette.

Az erdőgazdálkodók által az elmúlt évtizedben megkezdett természetközeli gazdálkodási módszerek törvényi háttérét is meg kellett teremteni.

Az új szabályok egyben az Új-Magyarország Vidékfejlesztési Program erdészeti támogatásainak elindítását is szolgálják.

Az illegális fakitermelések elleni hatékonyabb fellépés szintén számos új jogintézményt igényelt az erdőtörvényben.

1.2. Új és módosított jogintézmények az új erdőtörvényben

A 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról, (továbbiakban: új Evt.) számos korábbi szabályozást pontosított és több új jogintézményt is bevezetett, melyek teljes körű felsorolása terjedelmi okokból nem lehetséges.

- Átalakult az erdő definíciója, így az új törvény szerint egyrészt minden területet erdőnek kell tekinteni, amit az Országos Erdőállomány Adattár erdőként tart nyilván, másrészt az Adattárban még nem nyilvántartott erdőknél – amennyiben azok a törvény szerinti feltételeknek megfelelnek - azok természetbeni állapota határozza meg hovatartozásukat.
- Az új Evt. korlátozottan forgalomképesé, illetve forgalomképtelenné nyilvánítja a kizárólagos tulajdonban álló

állami erdőket, és szigorúan szabályozza azt is, hogy ki kezelhet állami tulajdonú erdőt.

- Előírja továbbá az erdőre vonatkozó erdőgazdálkodási szerződések kötelező, garanciális tartalmi elemeit, pontosítja az erdőgazdálkodói nyilvántartás szabályait. Létrehozza az erdőgazdálkodási haszonbérlet szerződéstípust, amely azonban nem kötelező, csak választható szerződési jogcím a szerződő felek számára.
- A kisebbségi tulajdonosok védelmében bevezeti az erdőfelújítási biztosíték jogintézményét.
- Civil részvétellel létrehozza az Országos Erdő Tanácsot az erdőkkel kapcsolatos széleskörű társadalmi egyeztetések megteremtése érdekében;
- Bevezeti az üzemmód fogalmát, lehetővé téve a vágásostól eltérő (szálaló, átalakító, faanyagtermelést nem szolgáló) üzemmódok alkalmazásának támogatását, adminisztrációját, ellenőrzését;
- A feleslegesen duplikált engedélyezési eljárások ésszerűsítésével csökkenti az erdőgazdálkodók adminisztrációs terheit, lehetővé teszi, hogy az erdészeti hatóság növelje a terepi ellenőrzések számát, és továbbra is biztosítja a hatósági beavatkozás lehetőségét szükség esetén.
- A korábbi törvénynél részletesebben szabályozza az erdőgazdálkodási és erdővédelmi bírság tényállásait, szűkíti a mérlegelési jogköröket.
- Megteremti az illegális fakitermelés elleni hatékonyabb fellépés eszközrendszerét, bevezeti a faanyag eredetigazolási rendszert, szélesebb ellenőrzési, intézkedési jogokat biztosít az erdészeti szakszemélyzetnek, kialakítja az erdészeti hatóság erdővédelmi szolgálatát.

1.3. Az új erdőtörvény környezetvédelmi szempontból jelentős változásai

- A törvény a faállományra vonatkozóan bevezeti a természetességi állapot jogintézményét. Kimondja, hogy a természetességi állapot nem romolhat az erdőgazdálkodási tevékenység következtében.
- Védelmi és közjóléti rendeltetésű, első három természetességi kategóriába tartozó állami tulajdonú erdőkben előírja a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fokozatos, meghatározott területi hányad szerinti bevezetését.

- Védelmi és közjóléti rendeltetésű, első három természetességi kategóriába tartozó állami tulajdonú erdőkben megtiltja a tarvágás alkalmazását.
- Bevezeti az üzemmód jogintézményét, biztosítva a gyakorlat által megkezdett folyamatos erdőborításra történő áttérés és az erre irányuló támogatási rendeletek jogi hátterét.
- Az erdőgazdálkodás engedélyezési rendszeréhez kapcsolódóan biztosítja a nyilvánosság szakszerű tájékoztatását az erdőkben tervezett tevékenységekről.
- Erdő és fásítás telepítésénél természetes és természetyszerű erdő, valamint a nem erdő művelési ágú védett területek 200 méteres körzetében korlátozza az idegenhonos fajok alkalmazását.
- A véghasználati területek nagyságát korlátozza, és közöttük legalább 80 méter szélességben az erdő fenntartását írja elő a levágott erdők felújításáig.
- Az erdővédelmi szolgálat létrehozásával elősegíti az erdők fokozottabb védelmét, az erdővédelmi feladatok hatóságok és szervezetek közötti összehangolását.
- A Natura 2000 erdőterületeken a közösségi és kiemelt jelentőségű fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzés érdekében biztosítja az erdészeti hatóság számára speciális előírások megtételét.
- A nem védett Natura 2000 erdők esetében elrendeli az üzemtervi előírások 1 éven belüli felülvizsgálatát.

1.4. Hogyan változik az erdészeti engedélyezési rendszer?

Az erdők felügyeletéért a XIX. század óta az erdészeti hatóság felelős, amelynek munkáját ma már számos szakhatóság is segíti.

Az új törvény felhatalmazása alapján, az erdőgazdálkodásért felelős miniszter rendeletben határozza meg az adott erdőtervezési körzetre vonatkozó speciális szabályokat és keretszámokat. Az új Evt. felhatalmazása alapján a körzeti erdőterv rendeletek az országostól eltérő, az adott körzet természeti viszonyait jobban figyelembevevő előírásokat is megállapíthatnak.

A folyamat továbbra is a körzeti erdőtervezéssel kezdődik, amelyet az erdészeti hatóság végez, a korábbiakhoz hasonlóan bevonva az erdőgazdálkodókat, önkormányzatokat, a nemzeti parkokat, társhatóságokat (köztük a zöldhatóságot is), civil szervezeteket.

A körzeti erdőtervezést követően az adott erdő mindenkori erdőgazdálkodójának kötelezettségeit és jogosultságait az erdészeti hatóság egy 10 évre szóló erdőterv határozatban állapítja meg, amelynek meghozatalába az illetékes szakhatóságokat, így védett területen a

természetvédelmi hatóságot is bevonják. Fontos változás, hogy a kötelezettségek és jogosultságok az erdőhöz kapcsolódnak, így annak mindenkori gazdálkodóját (ennek hiányában tulajdonosát, haszonélvezőjét) terhelik és mindenkori gazdálkodóját jogosítják (tulajdonosnak, haszonélvezőnek csak kötelezettségei vannak, jogosultságot csak erdőgazdálkodó szerezhethet).

Az erdőterv határozat hivatalból indított eljárásban kerül kiadásra a körzeti erdőtervezést követően, így az nem jár díjfizetési kötelezettséggel az erdőgazdálkodóknak. Mindamellet a törvény hatálybalépése előtt kiadott körzeti erdőtervekből a törvény átmeneti szabályai szerint kérelemre, díj ellenében kerül kiadásra az erdőterv határozat.

Az erdőterv határozatban (korábbi üzemtervben) egyszer már engedélyezett tevékenységeket az erdőgazdálkodónak a törvénytervezet szerint nem kell ismételten engedélyeztetni, csak bejelenteni. A bejelentést követően 30, ill. 45 nap után végezhető csak el az adott erdőgazdálkodási tevékenység, ha ezalatt az erdészeti hatóság nem értesíti az erdőgazdálkodót vagy az erdőgazdálkodónál a szakmai feladatokat irányító jogosult erdészeti szakszemélyzetet, hogy új körülmény (például egy védett ragadozó madár beköltözése) miatt a korábban engedélyezett tevékenységet nem végezheti el. Védett területen a bejelentést az erdészeti hatóság mellett a zöldhatóság is megkapja.

Fahasználat esetén, ha az erdészeti hatóság a törvényi határidőn belül nem jelzi az erdőgazdálkodónak vagy az erdészeti szakszemélyzetnek, hogy eljárást indított a korábbi erdőtervi előírásokkal kapcsolatban, a jogosult erdészeti szakszemélyzet kiállítja az ún. műveleti lapot.

A jogosult erdészeti szakszemélyzet a műveleti lap kiállításával igazolja, hogy

- a fahasználat az erdőterv határozatban (üzemtervben) szerepel;
- a fahasználat bejelentése megtörtént;
- a törvényi határidő eltelt, az erdészeti hatóságtól visszajelzése nem történt;
- a szükséges szakmai útmutatásokat az erdőgazdálkodó megkapta;
- ha jogszabály előírja a közelítő nyomok és a kivágásra tervezett faegyedek előzetes kijelölése megtörtént.

Az új tervezési-engedélyezési rendszer az adminisztrációs terhek csökkentése mellett, szükség esetén biztosítja a hatóságok beavatkozási lehetőségét. A jogosult erdészeti szakszemélyzetnek kiemelt szerepe van az új rendszer működésében. Mint ahogy elnevezése is mutatja, számos jogosítvánnyal rendelkezik, közreműködése nélkül sem a bejelentés nem nyújtható be az erdészeti hatóságnak, sem a fahasználat nem kezdhető meg. A jogosultság azonban felelősséggel is párosul, hiszen az egész erdősz

társadalom érdeke, hogy a tevékenységüket rosszul végzőktől a hatóság visszavonja a jogosultságokat, melyre a végrehajtási rendelet lehetőséget fog nyújtani.

A bejelentés adatszolgáltatásnak és nem kérelemnek minősül, így ahhoz szintén nem kapcsolódik díjfizetési kötelezettség. Az új tervezési-engedélyezési rendszer fontos célja az is, hogy az erdőgazdálkodónak csökkentse az adminisztrációs költségeit, hiszen a jövőben a körzeti erdőterv szerinti gazdálkodásnál sem az erdőterv határozatért sem az ezt követő bejelentésért nem kell díjat fizetni.

1.5 Hogyan segíti az új törvény az illegális fakitermelés elleni hatékonyabb fellépést?

Az uniós törekvésekkel összhangban bevezeti a faanyag származási igazolási rendszerét, ami lehetővé teszi, hogy ne csak az erdőben, hanem fakitermelést követően, például közúti szállítás során, telephelyeken, értékesítéskor is tetten lehessen érní az engedély nélkül kitermelt fát értékesítő személyeket. A származási igazolási rendszer működtetésére és az illegális fakitermelés elleni fellépés összehangolására fel kell állítani az erdészeti hatóságon belül az erdővédelmi szolgálatot, ami ezen túl más erdőkárok (erdőtűz, nagyterületű rovar, gomba stb. károsítások) megelőzését, felszámolását is irányítja.

A törvény összegyűjtötte és egyértelműsítette az erdészeti szakszemélyzet intézkedési jogosítványait, a maximumot biztosítva az erdészeknek, amit nem hivatalos személy a jogállamiság keretei között eljárásaiban alkalmazhat. (például a nem igazolt származású faanyagot az erdészeti szakszemélyzet az elkövetés eszközével együtt visszatarthatja)

A kényszerítő intézkedések jogszerű alkalmazása azonban elsődleges fontosságú, ehhez az erdészeti szakmai szervezetek és a rendészeti szervek bevonásával továbbképzések tartása elengedhetetlen. Az erdészeti szakszemélyzet intézkedésének feltétele az is, hogy felismerhető legyen az állampolgárok számára az erdészeti szakszemélyzet, ezért a végrehajtási rendelet - megfelelő felkészülési időt biztosítva – elő fogja írni az erdészeti szakszemélyzet és az erdészeti hatóság munkatársai számára az egyenruhát.

1.6 Milyen formában jelennek meg a végrehajtási szabályok?

Az új jogalkotási előírások miatt az új erdőtervénynek több végrehajtási rendelete is lesz. Mindamellert nem minden, a törvényben szereplő, rendeletalkotásra felhatalmazó rendelkezés jelent önálló rendelet alkotási kötelezettséget.

Az erdészeti hatóság kijelölésére vonatkozó végrehajtási szabályozás valamint az erdőgazdálkodási és erdővédelmi bírság mértékére vonatkozó 143/2009. (VII. 6) kormányrendelet elkészült.

Megjelenés előtt áll a törvény ún. általános végrehajtási rendelete, amely mintegy 15 felhatalmazó rendelkezést foglal magában, szabályozza például az erdőgazdálkodó nyilvántartásba vételt, erdészeti nyilvántartásból történő adatszolgáltatás rendjét, a bejelentési-engedélyezési rendszer működését, az erdősítések befejezési kritériumait, az erdészeti utak engedélyezését.

Külön miniszteri rendelet készül

- az erdészeti szakszemélyzet nyilvántartásba vételéről, nyilvántartásból történő törléséről, és továbbképzéséről;
- az erdőtervezésről;
- az átalakítási és szálalási terv készítésének szabályairól;
- az erdészeti hatósági eljárásban fizetendő igazgatási-szolgáltatási díj mértékéről, a díjfizetés alóli mentesség eseteiről

Több speciális részterületet szabályozó „kisebb” végrehajtási rendelet előkészítése is folyamatban van:

- közjóléti létesítmények nyilvántartásnak és közjóléti fejlesztési tervek készítésének részletes szabályairól szóló FVM rendelet
- földalatti gombák gyűjtésére vonatkozó részletes szabályokról szóló FVM rendelet
- turista útjelzések és turista utak nyilvántartásáról szóló FVM-ÖM-KVVM rendelet
- tűzgyújtási tilalom elrendelésének részletes szabályairól szóló FVM-ÖM rendelet
- termőhelyfeltárás részletes szabályairól szóló FVM rendelet.
- az arborétumok jegyzékéről szóló FVM rendelet
- a honvédelmi rendeltetésű erdőkre vonatkozó különös szabályokról szóló FVM rendelet

Az erdővédelmi szolgálat felállításához kapcsolódóan kerül megjelentetésre az erdővédelmi szolgálat működéséről és szolgálati szabályzatáról szóló FVM rendelet és a faanyag származási igazolásának rendjéről szóló FVM rendelet

A tervek szerint 2010. első félévéig várhatóan minden végrehajtási rendelet hatályba léphet. A szaktárca az alkotmányossági követelmények miatt megnövekedett számú miniszteri rendeleteket egységes szerkezetbe foglalva is közre fogja adni, megkönnyítve ezzel a jogalkalmazást. Emellett a tervek szerint a szakmai szervezetekkel, egyetemekkel közösen kommentár is készül az új erdőtörvényhez.